

Vad tycker föräldrar om föräldrastöd?

Enkät i Valdemarsviks kommun

Anna Möllerstrand, Marie Gustavsson,
Karin Osvaldsson

Tema Barn

Vad tycker föräldrar om föräldrastöd?

Enkät i Valdemarsviks kommun

Anna Möllerstrand,
Marie Gustavsson,
Karin Osvaldsson

Tema Barn
Forskningsrapport 2012:8
Linköping 2012

© Tema Barn, Tema, Linköpings universitet 2012
Grafisk form: Tomas Hägg, LiU-Tryck
Tryck: LiU-Tryck
Distribution: Tema Barn, Tema, Linköpings universitet

Tema Barn bedriver tvärvetenskaplig tematisk forskning om barn, barndom och familj, historiskt och i samtiden. Barns aktörskap och barnperspektiv är av centralt intresse, liksom barndomens förändrade innebörder över tid och rum.

Denna rapportserie startades 2012 och presenterar forskning från tema Barn.

Rapporten och dess bilagor finns tillgänglig på <http://www.tema.liu.se/tema-b/publikationer?l=sv>

Adress:
Tema Barn
Linköpings universitet
581 83 LINKÖPING
www.tema.liu.se/tema-b

Innehåll

Förord	11
Sammanfattning	13
Inledning	15
Bakgrund	17
Föräldrars erfarenheter och intresse av föräldrastöd	19
Syfte.....	21
Projektets specifika frågeställningar:.....	21
Metod	21
Deltagare.....	21
Resultat	23
Vem man vänder sig till vid svårigheter.....	23
Kontakter som upplevts som viktiga i rollen som förälder	24
Stöd som saknats eller behövts mer av.....	25
Förutsättningar om kommunen erbjuder föreläsningar	26
Deltagande i föräldrautbildning.....	27
Internet och information om föräldraskap	28
Intresse för olika former av stöd till föräldrar	29
Föräldrastöd via Internet.....	30
Fritextsvar	31
Identifierade teman	31
Reaktioner kring träffar och förslag på innehåll.....	33
Diskussion.....	34
Slutsatser	35
Referenser.....	37
Summary	39
What do parents think about parental Support - A survey from Valdemarsvik	39

Förord

Denna rapport är del av den forskning som bedrivits av forskare på tema Barn, Linköpings universitet, inom ramen för projektet Samverkande föräldrastöd: nätverk för forskning och utveckling. Projektet har pågått under 2010 och 2011, och är ett samarbete mellan Linköpings kommun, omgivande kommuner i Östergötland, landstinget i Östergötland, idéburna organisationer, Centrum för kommunstrategiska studier, och Linköpings universitet. Projektet är finansierat av Statens folkhälsoinstitut, och ingår i en större satsning initierad av Socialdepartementet, som tilldelat medel till kommuner och lärosäten för att utveckla metoder för förebyggande arbete kring föräldrastöd och barns psykiska hälsa. Sammanlagt har sex forskningsstudier genomförts inom ramen för projektet. I studierna granskas manualbaserade skolprogram och föräldragrupper, föräldrars önskemål om stöd, föräldrar och professionellas syn på familjecentraler, och ungdomars syn på alkoholpreventiva utbildningsprogram riktade till föräldrar. Sju forskare har aktivt arbetat med forskning, utvärdering och utveckling inom projektet: forskningsledare professor Bengt Sandin, fil dr Kjerstin Andersson, fil dr Disa Bergnéhr, fil dr Marie Gustavsson, fil dr Lina Larsson, fil dr Karin Osvaldsson, och fil dr Tobias Samuelsson. Material har samlats in från sju kommuner i Östergötland: Boxholm, Linköping, Mjölby, Motala, Norrköping, Söderköping och Valdemarsvik. Samtliga delrapporter samt slutrapporten till Folkhälsoinstitutet kommer att publiceras i tema Barns rapportserie.

Bengt Sandin

Professor

Disa Bergnéhr

Fil Dr / Projektsamordnare

Sammanfattning

När projektet *Samverkande föräldrastöd* startade i Östergötland kom frågan från Valdemarsviks kommun om det inom ramen för projektet kunde genomföras en enkätstudie i kommunen. Valdemarsvik är en liten kommun med knappt 8000 invånare. Då tidigare studier (redovisade i bl.a. SOU 2008:131) kring föräldrars syn på föräldrastöd inte särskilt berört behoven i en mindre kommun och det därför finns ett kunskapsglapp så valde vi att bemöta önskemålet. Under våren 2010 designades en enkät som sedan sändes ut till samtliga barns vårdnadshavare (barn i åldern 0 – 18 år) i Valdemarsviks kommun. För ökade möjligheter till jämförelser har vi ställt liknade frågor som i tidigare liknande undersökningar (Sarkadi m.fl. i SOU 2008).

Studiens specifika frågeställningar är: Vad berättar föräldrar fungerar som stöd i deras föräldraskap? Vem vänder de sig till för stöd? Vilket ytterligare stöd önskar de? Hur samvarierar dessa frågor med bakgrundsvariabler som, arbete, ålder, ålder på barn, kön, utbildningsnivå? Sammanlagt 791 enkäter sändes ut med en svarsfrekvens på drygt 50 procent. Majoriteten som besvarat enkäten är kvinnor, nio av tio är gifta/sambo och de har i genomsnitt två barn. Huvuddelen av de svarande är 30 år och äldre. Mer än hälften har någon form av eftergymnasial utbildning och cirka hälften arbetar heltid. Tio procent av de svarande är föräldralediga.

Resultaten av enkäten visar att det stora flertalet inte har saknat något stöd i sitt föräldraskap. Den viktigaste kontakten och den man i högst utsträckning vänder sig till vid svårigheter är den andre föräldern och det egna informella nätverket. Ensamstående har dock i högre utsträckning saknat eller behövt mer stöd från vänner och bekanta, jämfört med gifta eller samboende. Den form av stöd som högst andel är intresserade av (nära 60 procent) utgörs av en hemsida på Internet. Drygt 40 procent av föräldrarna är intresserade av föräldrautbildning och lika stor andel av en träfflokal. Något större andel är intresserade av individuell rådgivning. Webbaserad kurs är den form av stöd som har lägst andel intresserade.

Om kommunen skulle erbjuda föreläsningar eller liknande önskar en klar majoritet av föräldrarna att detta sker kvällstid. Cirka en fjärdedel önskar möjlighet till barnpassning. I svaren på de öppna frågorna framkom att många är nöjda med det föräldrastöd som finns i Valdemarsvik. Här lyfts vikten av bra basverksamheter. Utveckling önskas kring kontakten mellan hem och skola, samt mer information

om vad som finns att tillgå i kommunen. Flera ger uttryck för att det är viktigt att satsa på barn och unga och efterlyser ett politiskt engagemang kring barn, unga och familj.

- Föräldrar i Valdemarsvik är framförallt måna om stöd i form av bra basverksamheter. Med detta menas bra barnomsorg och skolbarnomsorg och goda kontakter mellan hem och skola.
- Det vardagliga stödet hämtas helst från den andre föräldern. Detta är ibland svårare för ensamstående föräldrar, vilka eventuellt skulle kunna behöva andra former av stöd.
- Om Valdemarsviks kommun skulle börja erbjuda nya former av stöd som t ex föreläsningar kring relevanta ämnen ser föräldrarna helst att detta sker under kvällstid. Här rekommenderar vi att kommunen i så fall även erbjuder barnpassning, framförallt för ensamstående föräldrars skull.
- Trots att många föräldrar i dagsläget inte använder Internet som hjälp i sitt föräldraskap anser en stor andel föräldrar att mer föräldrastöd skulle kunna erbjudas via en hemsida. Dock inte i form av en webbaserad kurs.
- Vid behov av professionell rådgivning önskar flera en individuell sådan, snarare än gruppbaserad.

Inledning

Detta är en mindre studie inom ramen för projektet *Samverkande föräldrastöd*, vilket bedrivits i samverkan mellan Linköpings kommun och Linköpings universitet, tema Barn, tillsammans med andra kommuner och aktörer. I uppstarten av projektet kom en fråga från Valdemarsviks kommun om det var möjligt att inom ramen för projektet genomföra en enkätstudie i kommunen. Valdemarsvik är en liten kommun (knappt 8000 invånare). Det finns sedan tidigare en del samlad kunskap om vad föräldrar vill ha, men inte med fokus på en kommun av Valdemarsviks storlek. Det påbörjades därför ett arbete med att utforma en enkät under våren 2010. Frågorna i enkäten bygger på liknande upplägg från tidigare studier för att kunna generera jämförbara data.

Bakgrund

Sedan 1930-talet har det i Sverige bedrivits en barn- och familjepolitik med ett brett fokus (Andersson & Gunnarsson, red., 1990). På olika sätt utgår samhällets familjestöd till både föräldrar och barn, exempelvis genom föräldraförsäkringssystemet, mödra- och barnhälsovård, barnbidrag, bostadstillägg och bidragsförskott. Bland de senaste årens åtgärder kan nämnas maxtaxa i förskolan och införandet av en allmän förskola från fyra års ålder.

Föräldrarnas sociala och ekonomiska villkor påverkar barnen. Enligt vad nationella folkhälsokommittén (SOU 2000:91) lyfte fram kan nära hälften av barns ohälsa förklaras av de omständigheter under vilka familjen lever. Föräldrarna blir därför en viktig måltavla för samhällets insatser som ska gynna barnen. Den generella välfärdspolitiken lyfts fram som en garant för att inga barn ska lämnas utan stöd. Det påpekas att:

Man kan aldrig i förväg veta vilka barn som behöver störst insatser, även om samhället har ett särskilt ansvar att satsa mer på områden där man vet att många barn är utsatta. Med en generell politik som riktas till alla barn, fångas också lättare de barn upp som av olika skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling – och dessa barn kan finnas i alla miljöer (SOU 2000:91, s 92).

Trygg anknytning mellan barn och föräldrar och att barn behöver bli sedda och bekräftade är grundläggande behov som lyfts fram. Förskola och skola är viktiga aktörer på området liksom mödra- och barnhälsovården.

Regeringen gav i juni 2001 i uppdrag åt Statens Folkhälsoinstitut (FHI) att samla in, analysera och sprida kunskap om hur föräldrastöd av olika slag kan utformas, ett uppdrag som redovisades i rapporten *Nya verktyg för föräldrar* (Bremberg, red., 2004). Även om det uppdraget slutredovisades 2004, har arbetet kring att förbättra föräldrastödet sedan dess fortsatt. I *En förnyad folkhälsopolitik* (Prop. 2007/2008:110) skrivs särskilt angelägna målgrupper fram och den första gruppen som skrivs fram i propositionen är barn, unga och deras föräldrar. Regeringen har fortsatt verka för föräldrastöd och under 2008 gavs och redovisades uppdraget med att ta fram en nationell strategi för föräldrastöd (SOU 2008:131). I detta betänkande redovisas bland annat kartläggningar och studier av föräldrars erfarenheter och intresse av föräldrastöd.

Föräldrars erfarenheter och intresse av föräldrastöd

I betänkandet *Föräldrastöd – en vinst för alla* (SOU 2008:131) redovisas vad som framkommit i tidigare intervjustudier med föräldrar. Här nedan sammanfattas resultaten och slutsatserna från flera studier (Sarkadi, 2008; Widarsson, 2008; Smeds, 2008; Kerstis, 2008; Lagerberg & Sundelin, 2008; Eriksson & Bremberg, 2008; Bremberg 2004: samtliga refererade i SOU 2008:131). En av slutsatserna rör betydelsen av ett kontaktnät där föräldrar kan ställa frågor och föra diskussioner om föräldraskap. Bland blivande föräldrar uppfattades graviditeten som en stor omställning. Det fanns även oro för att föräldraledigheten skulle innebära ensamhet och avsaknad av vuxenkontakter. En ytterligare slutsats var därför att föräldragrupper var viktiga, samt att dessa skulle kunna fortsätta även efter att barnet fötts.

Enligt en studie inom BVC föreföll det viktigt med bekräftelse på att barnet utvecklades normalt och att det egna föräldraskapet fungerade – detta oavsett socioekonomisk bakgrund. För föräldrar till yngre barn, upp till fem år, sågs öppna förskolan av många som ett "andningshål" (SOU 2008:131, s 60). Särskilt viktigt var det för föräldrar som av någon anledning inte själva hade så stort nätverk. När det gäller föräldrar till barn i låg- och mellanstadiet önskade många mer utbyte och möjlighet till diskussion med andra föräldrar i skolan. Föräldramöten ansågs kunna användas mer till att diskutera frågor om föräldraskap. Även för dessa föräldrar var det egna nätverket viktigt, inte minst de egna föräldrarna.

En häri redovisad studie (SOU 2008:131) med telefonintervjuer med föräldrar till barn i 0-18 år är den som mest liknar den nu föreliggande Valdemarsviksstudien. Generellt visar denna studie att det är föräldrar med barn i 0-2 årsåldern som är mest intresserade av föräldrastöd. Ett annat generellt resultat är att det huvudsakligen är mammor som är intresserade av föräldrastödjande aktiviteter – inte minst visas detta i de lite äldre åldrarna. Hos föräldrar till yngre barn (0-2 år) var intresset stort för en gemensam träfflokal. Även intresse för föräldrautbildning i grupp fanns hos knappt 60 procent av föräldrarna. Cirka hälften var intresserade av individuell rådgivning av familjerådgivare och knappt 40 procent av en så kallad föräldratelefon. 70 procent av föräldrarna var intresserade av en sajt på Internet. Cirka 30 procent var intresserade av en webbaserad kurs. För föräldrar med barn i åldern 3- 9 år var siffrorna jämnare. Cirka 40 procent var intresserade av samtliga alternativen: gemensam träff-

lokal, föräldrautbildning i grupp, individuell rådgivning av familjerådgivare och föräldratelefon.

Endast cirka 25 procent var intresserade av en webbaserad kurs. För gruppen föräldrar med barn i åldern 10-18 år var 35 procent intresserade av att delta i föräldrautbildning i grupp, men skillnaden mellan mammor (48 %) och pappor (22 %) var stor. Även när det gäller webbaserad kurs var skillnaden stor (30 % av mammorna och 16 % av papporna). Cirka 35 procent var intresserade av en träfflokal och 40 procent av föräldratelefon.

Inom ramen för ett pågående projekt Samverkan kring föräldrastöd Sjuhärad/Södra Älvsborg bedrivs forskning kring den nationella strategin för föräldrastöd. Som en del av detta undersöks också vad föräldrar (med barn 0-17 år) känner till om det föräldrastöd som ges och vilka föräldrar som deltar. Dessutom undersöks hur stödet kan utvecklas för att underlätta deltagande för föräldrar som inte nås av det föräldrastödet som ges. Resultaten är ännu så länge tentativa.

Sammanfattningen nedan kommer från en presentation vid konferensen Förebygg.nu (Göteborg, 16-17 november 2011) och omfattar endast de delar som skulle kunna vara jämförbara med resultaten från enkäten i Valdemarsvik. Former av föräldrastöd som deltagarna i studien via telefonintervjuer frågats om är: ledarledd föräldrautbildning, träfflokal, individuell rådgivning, föräldratelefon och en sida på Internet för föräldrar. När det gäller frågor om intresse av olika former är svarskategorierna ja, nej och kanske. Enligt de tentativa resultaten är ca 45 procent av föräldrarna intresserade av ledarledd föräldrautbildning, större andel mammor än pappor. Ca en fjärdedel är osäkra (kanske), och ser vi enbart till papporna är de till den största andelen inte intresserade.

När det gäller intresse av, dvs. säger ja till, träfflokal är siffrorna nära identiska, dock säger större andel nej istället för kanske. Liksom i fallet ovan är större andel pappor inte intresserade. Intresset för föräldratelefon påminner mycket om de två redan redovisade undersökningarna. De två former som störst andelar är intresserade av handlar om individuell rådgivning och sida på Internet. Särskilt webbsida är mer än 60 procent av både mammor och pappor intresserade av. Cirka 20 procent är inte intresserade och runt 10 procent är osäkra. Just kring intresset för webbsida finns inte några större skillnader mellan mammor och pappor. Observera att resultaten är tentativa. (Thorslund, 2011 muntlig pres.)

Syfte

I utvärderingen vill vi öka kunskapen om föräldrar i en mindre kommun med avseende på deras erfarenheter av, behov och intresse för föräldrastödjande insatser.

Projektets specifika frågeställningar:

- Vad rapporterar föräldrar fungerar som stöd i deras föräldraskap?
- Vem vänder de sig till för stöd?
- Vilket ytterligare stöd önskar de?
- Hur samvarierar dessa frågor med bakgrundsvariabler som ålder, ålder på barn, kön och utbildningsnivå?

Metod

Under våren 2010 designades en enkät kring stöd i föräldraskap. Denna sändes sommaren 2010 ut till samtliga barns vårdnadshavare (barn i åldern 0 – 18 år) i Valdemarsviks kommun. Endast en enkät skickades till de adresser där flera barn under 18 år var folkbokförda. 791 enkäter sändes ut med en svarsfrekvens på drygt 50 procent. Det är ett stort men inte oväntat bortfall i en undersökning av denna typ som är en totalundersökning med en surveydesign. Huruvida rapportens resultat hade blivit radikalt annorlunda med ett mindre bortfall kan vi alltså inte veta något om, det är överhuvudtaget svårt att göra en bortfallsanalys när man inte valt att rikta enkäten mot ett specifikt urval av populationen. Men det är viktigt vid läsningen att komma ihåg att samtliga resultat baseras på vad den grupp som besvarat enkäten rapporterat.

Deltagare

Av de 791 familjerna i kommunen svarade 399 på enkäten, vilket ger en svarsfrekvensen på 50,4 procent. Av dessa var 85,8 procent kvinnor och 14,2 procent män. 89,4 procent var gifta eller sambo medan 10,6 procent var ensamstående. 46 procent var i åldern 41 år eller äldre, 39,9 procent var 31-40 år, 13,9 procent var 21-30 år och 0,2 procent var upp till 20 år. När det gäller utbildningsnivå hade den största delen, 37,8 procent, gymnasieutbildning, 27,2 procent hade eftergymnasial utbildning utan högskoleexamen, 29,2 procent hade högskoleexamen och 5,8 procent grundskoleutbildning. Av de svarande jobbade 52,4 procent heltid, 26,2 procent deltid, 9,9 procent

var föräldralediga, 4,1 procent var arbetssökande och 7,4 procent hade annan sysselsättning. I genomsnitt hade de svarande 2 barn.

Tabell 1 Deltagare

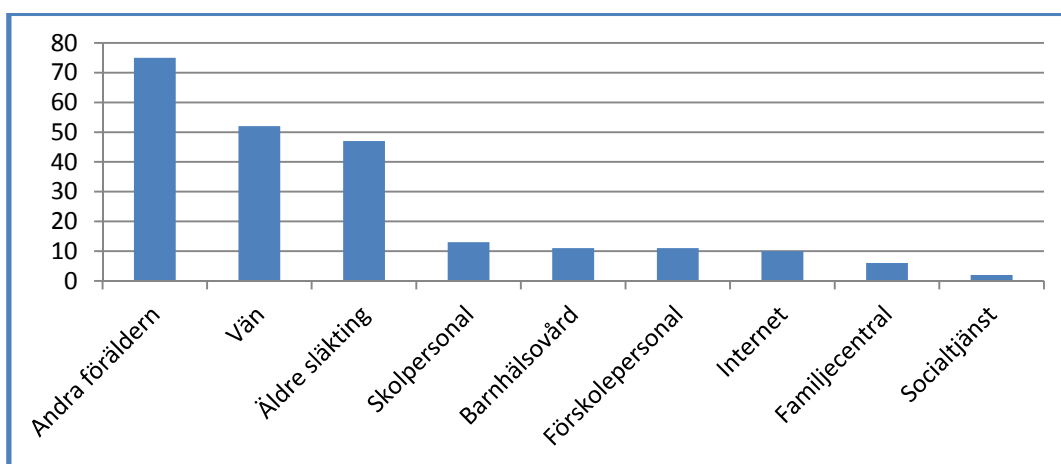
Valdemarsviks kommun	Totalt	Studien	
		<i>Frekvens</i>	<i>Procent</i>
Invånare			
Familjer	791	399	50,4
Kvinnor		337	85,8
Män		56	14,2
Civilstånd			
Gift/sambo		354	89,4
Ensamstående		42	10,6
Ålder			
-20 år		1	0,2
21-30 år		55	13,9
31-40 år		158	39,9
41- år		182	46
Utbildningsnivå			
Grundskola		23	5,8
Gymnasieskola		150	37,8
Eftergymnasial		108	27,2
Högskoleexamen		116	29,2
Sysselsättning			
Arbete heltid		206	52,4
Arbete deltid		103	26,2
Föräldraledig		39	9,9
Arbetssökande		16	4,1
Annat		29	7,4

Beräkningar har genomförts för att undersöka skillnader mellan grupper av föräldrar utifrån deras kön, civilstånd, ålder och utbildningsnivå. De presenterade skillnaderna är statistiskt säkerställda på signifikansnivån $p < 0,05$ vilket innebär att risken är mindre än 5 procent att de beror på slumpen. Frågor som besvarats med ja eller nej har analyserats med hjälp av Chi-2 test. De frågor som besvarats enligt en skala från 1-4, utifrån hur intressant eller hur viktigt alternativen anses, har beräknats med Mann Whitneys U-test.

Resultat

Vem man vänder sig till vid svårigheter

Vem man vänder sig till vid svårigheter delar sig i två tydliga grupper. De allra flesta väljer att vända sig till någon man har en privat relation till som mamman eller pappan till barnet (75 %). Ungefär hälften vänder sig till en vän (52 %) eller en äldre släkting (47 %). En lägre andel har angett att de vänder sig till offentliga verksamheter som skolpersonal (13 %), barnhälsovården (11 %), förskolepersonal (11 %), Internet (10 %), familjecentralen (6 %) och socialtjänsten (2 %).

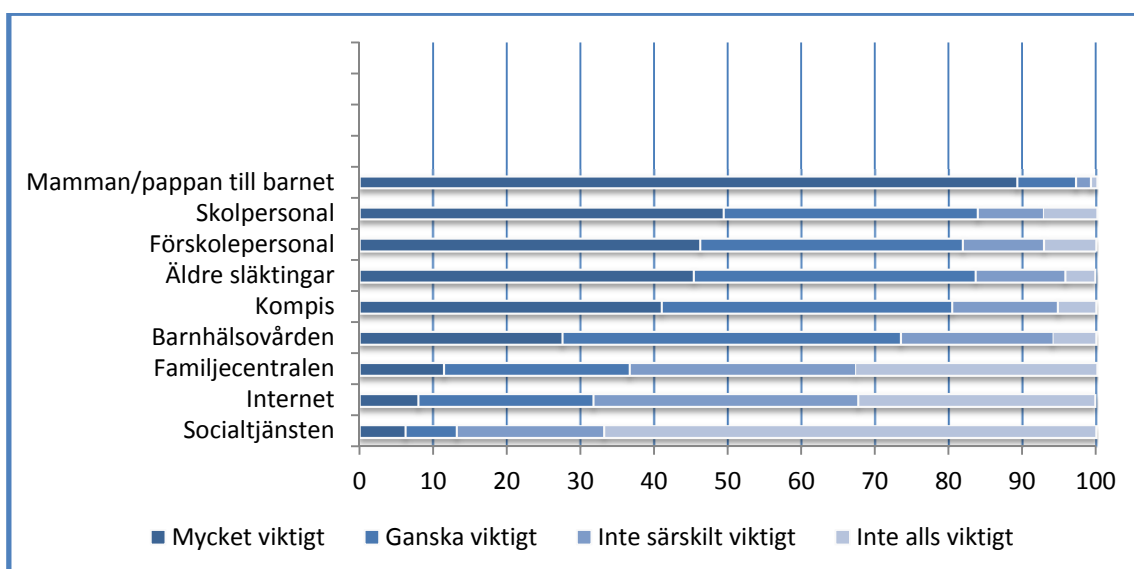

Figur 1. Andel föräldrar i procent som vid svårigheter vänder sig till respektive alternativ.

Föga förvånande skiljer sig mönstren främst mellan de som är ensamstående eller samboende föräldrar. Giftna eller samboende vänder sig i högre utsträckning till mamman eller pappan till barnet jämfört med ensamstående. Jämförelser mellan kvinnor och män visar att kvinnor i högre grad skattar att de vid svårigheter vänder sig till äldre släktingar och kompisar än vad män gör. Föräldrar i åldern upp till 40 år vänder sig i större utsträckning till barnhälsovården, förskolepersonal, äldre släktingar och Internet jämfört med de som är 41 år eller äldre. De i åldersgruppen 31-40 år vänder sig i större utsträckning till kompisar jämfört med vad både yngre och äldre föräldrar gör. Skillnader finns även mellan grupper med olika utbildningsnivå. Att vända sig till mamman eller pappan till barnet gör högskoleutbildade i större utsträckning än grundskole- och gymnasieutbildade samt eftergymnasialt utbildade i större utsträckning än grundskoleutbildade. Grundskoleutbildade vänder sig i lägre utsträckning till kompisar jämfört med samtliga övriga grupper med högre utbildningsnivå.

Kontakter som upplevts som viktiga i rollen som förälder

De kontakter och former av stöd som upplevs som viktiga i rollen som förälder är framför allt mamman eller pappan till barnet, vilket 97,2 procent skattar som mycket eller ganska viktigt (89,3 procent skattar mycket viktigt). Drygt 8 av 10 föräldrar skattar skolpersonal, förskolepersonal, äldre släktingar och kompisar som ganska eller mycket viktiga, och knappt hälften som mycket viktiga. Barnhälsovården skattas av 7 av 10 föräldrar som ganska eller mycket viktig, där 3 av 10 anger den som mycket viktig. En tredjedel av föräldrarna uppger att familjecentralen är ganska eller mycket viktig, och en tiondel ser den som mycket viktig. Även Internet uppges vara ganska eller mycket viktigt av en tredjedel av föräldrarna, men av mindre än en tiondel som mycket viktigt. En mindre andel föräldrar upplever socialtjänsten som viktig, vilken en dryg tiondel anger som ganska eller mycket viktig och 6,2 procent anger som mycket viktig.

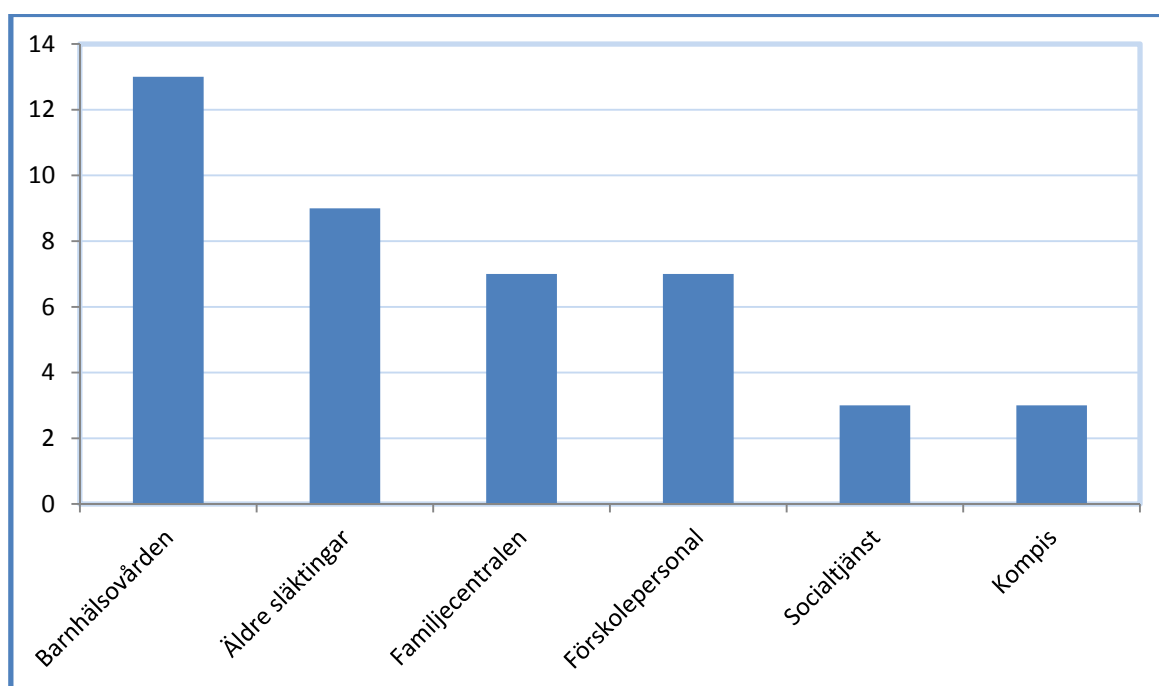
Figur 2. Andel föräldrar i procent som skattar respektive kontakt som mycket, ganska, inte särskilt eller inte alls viktiga i rollen som förälder.

Kvinnor anger i högre utsträckning äldre släktingar och kompisar som viktiga jämfört med vad män gör. Giftna eller samboende uppger oftare mamman eller pappan till barnet som viktig jämfört med ensamstående. Skillnader mellan åldersgrupper ses i fyra av alternativen. När det gäller familjecentralen finns skillnader mellan samtliga åldersgrupper där den oftare skattas som viktig om föräldrarna är yngre. Skolpersonal ses som viktigare av fler i åldern 31 och uppåt jämfört med de i åldern upp till 30 år. Släktingar och Internet skattas oftare som viktiga av föräldrar i åldern upp till 40 år jämfört med de över 40 år.

Jämförelser mellan grupper med olika utbildningsnivå visar på flera skillnader. Barnhälsovården skattas i högre utsträckning som viktig av gymnasie- och eftergymnasialt utbildade jämfört med högskoleutbildade. Familjecentralen ses oftare som viktig av grundskoleutbildade jämfört med högskoleutbildade och av gymnasieutbildade jämfört med eftergymnasialt- och högskoleutbildade. Socialtjänsten upplevs oftare som viktig för de med lägre utbildning, där skillnader ses mellan grundskoleutbildade och samtliga högre utbildningsnivåer samt mellan gymnasieutbildade jämfört med eftergymnasialt- och högskoleutbildade. Förskolepersonal och kompisar skattas i högre utsträckning som viktiga av gymnasieutbildade jämfört med högskoleutbildade. Internet anges oftare som viktigt av gymnasieutbildade jämfört med eftergymnasialt- och högskoleutbildade.

Stöd som saknats eller behövts mer av

Den form av stöd som flest anger att de saknat eller behövt mer av är barnhälsovården, vilket 13 procent av föräldrarna anger. Därefter följer saknad av stöd från äldre släktingar (9 %), familjecentralen (7 %), förskolepersonal (7 %), socialtjänst (3 %), kompis (3 %) och Internet (2 %).

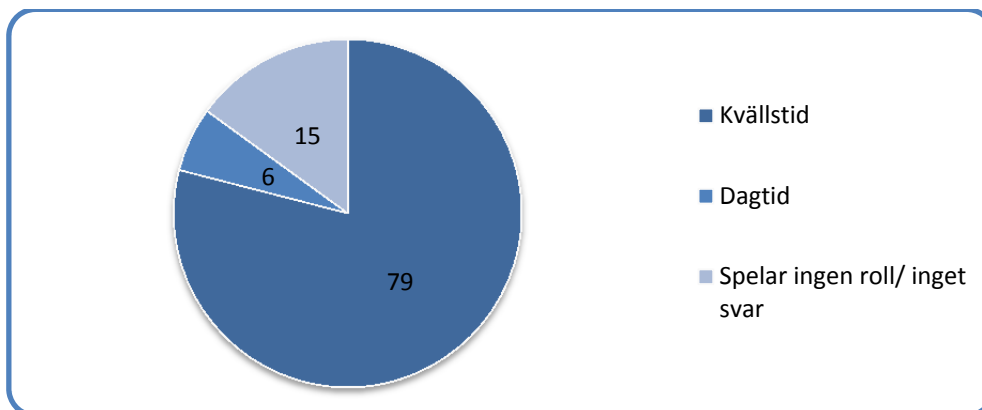

Figur 3. Andel föräldrar i procent som saknat eller behövt mer stöd av respektive alternativ.

Ensamstående har i högre utsträckning saknat eller behövt mer stöd från kompisar jämfört med gifta eller samboende.

Förutsättningar om kommunen erbjuder föreläsningar

Om kommunen erbjuder föreläsningar eller liknande önskar en majoritet av föräldrarna (79 %) att det sker kvällstid och en liten del (6 %) att det sker under dagtid.

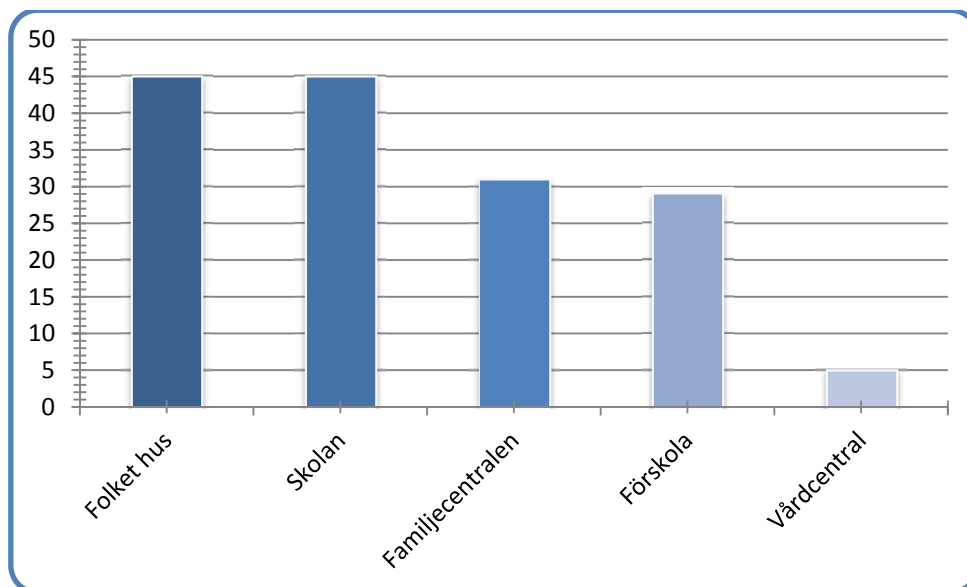

Figur 4. Förutsättningar i procent om kommunen erbjuder föreläsningar eller liknande.

Behovet att det sker på kvällstid är högst i den äldsta åldersgruppen, de i åldern 41 år eller äldre, i jämförelse med de yngsta föräldrarna, de i åldern upp till 30 år. Giftna eller samboende önskar i större utsträckning att det sker kvällstid jämfört med ensamstående.

En fjärdedel av föräldrarna önskar att det finns möjlighet till barnpassning i samband med föreläsningen. Behovet av barnpassning är störst i den yngsta åldersgruppen, de i åldern upp till 30 år, och minskar ytterligare mellan de i åldern 31-40 år och de som är 41 år eller äldre. Flest föräldrar skulle föredra att föreläsningar och diskussioner sker i Folkets hus (45 %) eller i skolan (45 %). Intresset för övriga lokaler var följande: familjecentral (31 %), förskola (29 %) och vårdcentral (5 %).

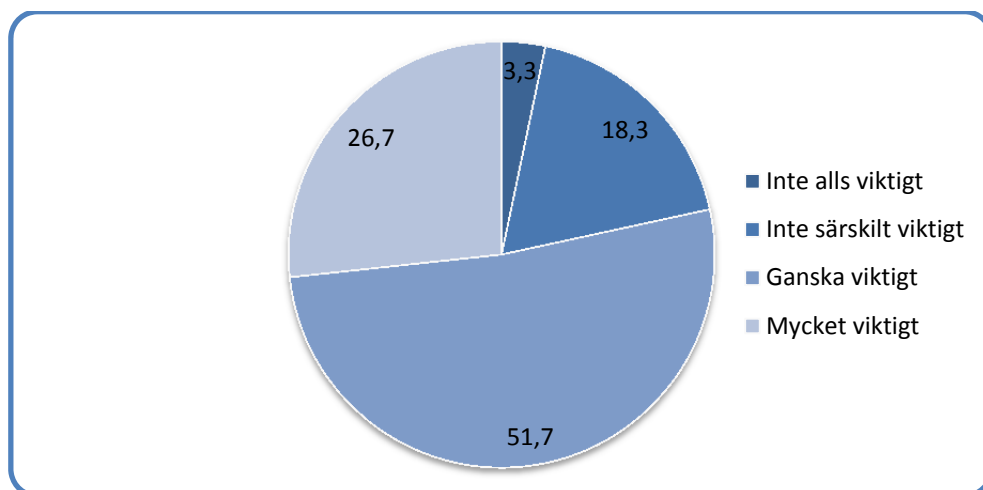
Figur 5. Andel föräldrar i procent som önskar att föreläsningar och liknande sker i respektive lokal.

Jämförelser mellan kvinnor och män visar att män i större utsträckning än kvinnor skulle föredra förskolan som möteslokal medan kvinnor i större utsträckning skulle föredra familjecentralen. Föräldrar i åldern upp till 40 år träffas hellre i förskolan jämfört med de över 41 år, medan de över 31 år hellre träffas i skolan jämfört med de yngre föräldrarna. Folkets hus föredras i större utsträckning av föräldrar över 41 år jämfört med yngre. Föräldrar i åldern upp till 30 år föredrar familjecentralen i större utsträckning än äldre föräldrar och en skillnad finns även mellan de i åldern 31-40 år och föräldrar som är 41 år eller äldre, där de yngre i större utsträckning föredrar familjecentralen. Familjecentralen föredras även i högre utsträckning av högskoleutbildade jämfört med grundskole- och eftergymnasialt utbildade och av gymnasieutbildade jämfört med eftergymnasialt utbildade.

Deltagande i föräldrautbildning

Majoriteten av de svarande uppger att de inte medverkat i någon föräldrautbildning (81,4%) medan 14 procent anger att de deltagit i en utbildning och 2 procent i flera. Sammantaget har 63 av föräldrarna, vilket uppgår till 16 procent, medverkat i en eller flera utbildningar. Av dessa har de flesta medverkat i en föräldrautbildning som riktat sig mot föräldrar med barn i åldern 2-9 år (57 %). En fjärdedel av de som gått en föräldrakurs har istället deltagit i en kurs som riktat sig till föräldrar med barn i åldern 10-18 år. Därtill har drygt en tredjedel av föräldrarna som angivit att de deltagit i en eller flera utbildningar själva angivit att de deltagit i en annan form av föräldrautbildning,

trots att detta inte fanns som något alternativ att kryssa i. Exempel på sådana som angivits i fritext är förberedande föräldrakurs under graviditeten eller inför adoption. Ungefär 8 av 10 föräldrar som genomgått en föräldrautbildning upplever att det stöd som getts under denna har varit ganska eller mycket viktigt (3 av 10 upplever det som mycket viktigt).

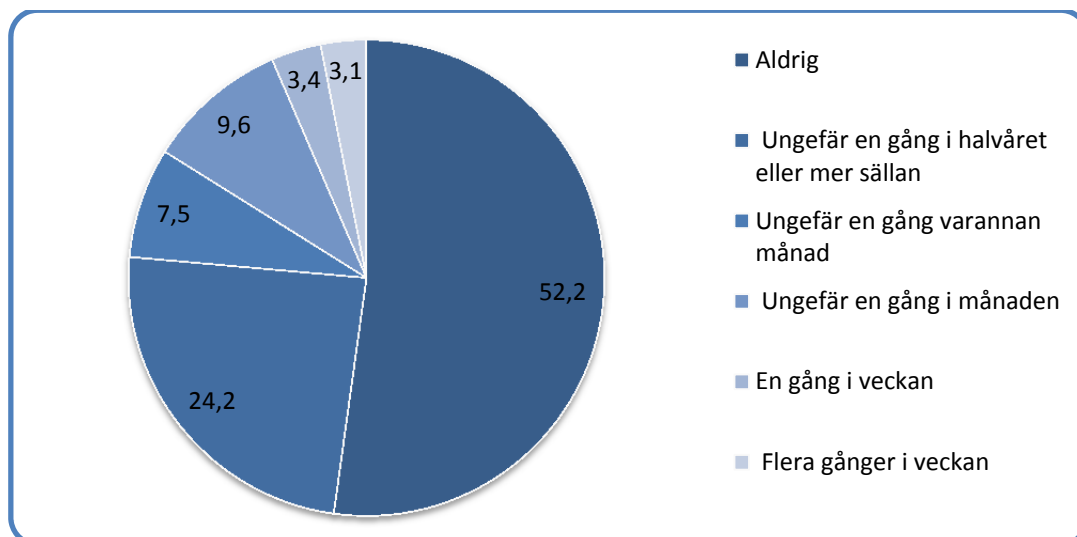

Figur 6. Upplevt stöd hos de föräldrar som gått en eller fler föräldrautbildningar.

Av de som deltagit i föräldrautbildning uppger de i den äldsta åldersgruppen, i åldern 41 år eller äldre, att de upplevt ett större stöd jämfört med de i den yngsta åldersgruppen, de i åldern upp till 30 år.

Internet och information om föräldraskap

6,5 procent av föräldrarna uppger att de använder Internet för att få information i frågor som rör föräldraskap så ofta som en eller flera gånger i veckan. Mindre än 2 av 10 föräldrar använder Internet till det syftet en gång varannan eller varje månad. Sammantaget är det alltså en fjärdedel av föräldrarna som använder Internet för att få information angående föräldraskap varannan månad eller oftare. En fjärdedel uppger att de använder sig av Internet för det syftet ungefär en gång i halvåret eller mer sällan. Drygt hälften av föräldrarna uppger att de aldrig använder Internet för att få information i frågor som rör föräldraskapet.

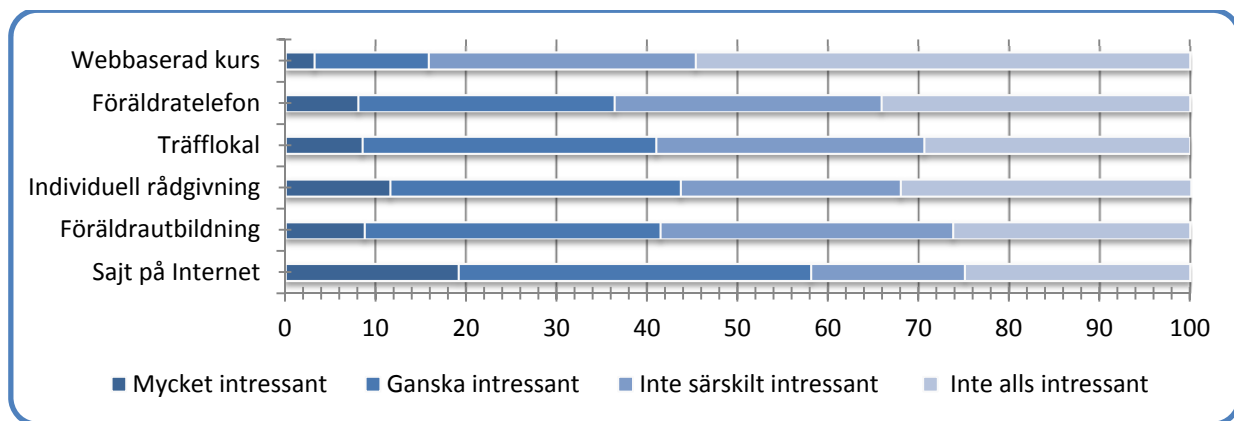

Figur 7. Andel föräldrar som uppger hur ofta de använder Internet för att få information i frågor som rör föräldraskapet.

Yngre föräldrar uppger att de använder Internet för att få information i frågor som rör föräldraskapet i större utsträckning än äldre och skillnader syns mellan samtliga tre åldersgrupper. En skillnad finns även mellan kvinnor och män, där kvinnor uppger att de i något större utsträckning använder sig av Internet i det syftet. Gifva eller samboende anger att de använder sig av Internet i något större utsträckning jämfört med ensamstående.

Intresse för olika former av stöd till föräldrar

Vid fråga om intresse för olika typer av stöd till föräldrar tillfrågades de om intresse för alternativen sajt på Internet för föräldrar, föräldrautbildning där föräldrar träffas, individuell rådgivning, träfflokal, föräldratelefon och webbaserad kurs. Av de olika alternativen var intresset störst för en sajt på Internet. Drygt hälften ansåg det vara ganska eller mycket intressant (2 av 10 såg det som mycket intressant). 4 av 10 föräldrar ansåg att alternativen möjlighet till individuell rådgivning, att gå en föräldrautbildning och en träfflokal var ganska eller mycket intressanta (drygt 1 av 10 skattade individuell rådgivning som mycket intressant medan föräldrautbildning och träfflokal skattades som mycket intressant av mindre än 1 av 10 föräldrar). När det gäller stöd i form av föräldratelefon uppgav en dryg tredjedel det som ganska eller mycket intressant (mindre än 1 av 10 ansåg det vara mycket intressant). Svagast var intresset för en webbaserad kurs vilket endast 15,9 procent av föräldrarna var ganska eller mycket intresserade av och 3 procent mycket intresserade av.

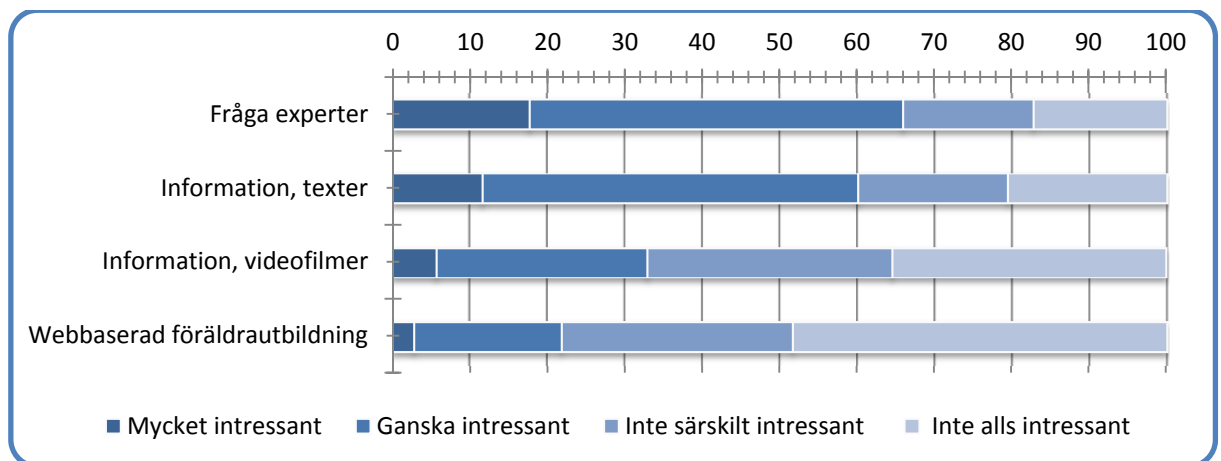

Figur 8. Andel föräldrar i procent som uppger respektive grad av intresse för de olika alternativen av föräldrastöd.

Kvinnor uppgav ett större intresse inför föräldrautbildning, träfflokal, föräldraretelefon och sajt på Internet jämfört med män. När det gäller föräldrarnas ålder fanns skillnader i intresset för föräldrautbildning, träfflokal och Internetsajt. De två yngre åldersgrupperna uppvisar ett större intresse inför föräldrautbildning och Internetsajt jämfört med de i åldern 41 år eller äldre. Föräldrarna i den yngsta åldersgruppen, i åldern 30 år eller yngre, uppvisade ett större intresse inför en träfflokal och intresset avtog ytterligare mellan den mellersta och äldsta åldersgruppen.

Föräldrastöd via Internet

Vid efterfrågan om vilka olika former av föräldrastöd via Internet som var av intresse, var möjligheten att ställa frågor till en expert mest intressant, vilket drygt 6 av 10 föräldrar angav var ganska eller mycket intressant (knappt 2 av 10 ansåg det vara mycket intressant). Även att via Internet få information i form av texter angav 6 av 10 som ganska eller mycket intressant (1 av 10 ansåg det vara mycket intressant). En tredjedel av föräldrarna var ganska eller mycket intresserade av att via Internet få information i form av videofilmer (5,7 % var mycket intresserade av den formen av stöd). Svagast var intresset för möjligheten att gå en webbaserad föräldrautbildning, vilket 2 av 10 föräldrar var ganska eller mycket intresserad av (2,8 procent såg det som mycket intressant).

Figur 9. Andel föräldrar i procent som uppger respektive grad av intresse för de olika alternativen av föräldrastöd via Internet.

Jämfört med män var kvinnor mer intresserade av alternativen att ha möjlighet att ställa frågor till experter, att ta del av information i form av texter samt att gå en webbaserad kurs. Föräldrar i åldern upp till 40 år var mer intresserade av information i form av texter via Internet, möjligheten att ställa frågor till experter på Internet samt att gå en webbaserad föräldrautbildning jämfört med de i åldern 41 år eller äldre.

Fritextsvar

Många tog chansen att svara på enkätens öppna frågor. Materialet har kategoriserats enligt teman som framkommit vid genomläsning av svaren.

Identifierade teman

- Nöjd/saknar inget
- Behov av bra verksamheter
- God tillgänglighet
- Stöd och service till föräldrar – ”aktiviteter”(mötesplatser, grupper, info-kvällar, utbildning etc.)
- Satsa på barnen (lekplatser, mötesplatser, aktiviteter)
- Relationen mellan huvudorten och andra tätorter i kommunen
- Politiskt engagemang

När det gäller temat ”Nöjd/saknar inget” handlar svaren om två helt olika utgångspunkter. I det ena fallet har man inte upplevt några problem med sina barn eller föräldraskapet. Budskapet är att ”allt funkar”. Den andra utgångspunkten gäller upplevelsen av att det finns kompetens att tillgå när det behövs. Någon förälder gav uttryck

för sin erfarenhet att servicen i kommunen var mycket god ”Ros till er för ett jobb!”

Vikten av bra basverksamheter framgår också som en relativt omfattande kategori i fritextsvaren. Vilka verksamheter syftar man då på? Det som identifierats i svaren är; Familjecentralen, barnhälsovården, förskola, fritidsverksamhet, skola och elevhälsa. När det gäller barnomsorg framkom även önskemål om möjlighet till barnomsorg på obekväma tider och ”nattis”. Det som i svaren verkar definiera kvalitet på verksamheten är framför allt personalens kompetens, men även tillgänglighet och samverkan är viktigt. Föräldrar efterlyser mindre grupper och mer personal. Samtidigt visar vissa svar på en medvetenhet om att ekonomiska överväganden måste sätta gränser. När det föreslås ökad samverkan ges kyrkan som ett exempel på ytterligare en aktör som kan involveras mer.

Inom temat ”god tillgänglighet” rör svaren exempelvis kontakten mellan skolan och hemmet. Där identifieras föräldramöten och lärares och rektors ansvar för förbättrad kontakter mellan hem och skola. Ett annat exempel är ”Någon att prata med när problem uppstår” – detta handlar dels om möjligheten att få kontakt med någon, dels om att kunna få svar på frågor från andra med erfarenhet. Det efterlyses också tillgång till resurser när problem uppstår, exempelvis mobbing i ”stökiga” klasser. En annan dimension av god tillgänglighet rör information om vad som finns via hemsidor (kommunen och barnhälsovården). För nyinflyttade skulle någon form av ”Välkommen-info” kunna informera om vilka former av föräldrastöd som finns. God tillgänglighet omfattar för vissa föräldrar även tillgång till öppen verksamhet för barn och föräldrar.

En del av förväntningarna kring föräldrastöd rör aktiviteter riktade till föräldrar som grupper, ”infokvällar” eller utbildningar. Det som lyfts i fritextsvaren är behov av mötesplatser där föräldrar kan träffa både ”experter” och andra föräldrar. Detta bör ske på en neutral plats som är anpassad för ämnet och lämpligt för den ålder på barn som föräldrarna har. Exempelvis en grupp för föräldrar till skolbarn i skolan, eller yngre barn på exempelvis en familjecentral. Det som efterlyses är små grupper att samtala i. I svaren framgår också att samtal i mindre grupper kan vara svårt på en mindre ort där alla känner alla. En annan tanke om grupper/infokvällar är att det inte får vara för ofta. Det är skillnad mellan att delta i en grupp och att gå på en informationskväll eller att delta i en föräldrautbildning. Samtidigt återkommer förslag på innehåll i relation till samtliga dessa. Det

handlar både om att få tillgång till kunskap och att få träffa och diskutera med andra föräldrar.

Reaktioner kring träffar och förslag på innehåll

- Erfarenhetsutbyte och kunskap
- Olika behov för barn i olika åldrar (viktigt att inte glömma de äldre barnen)
- Kostråd och sömn
- Gränssättning och konflikthantering
- Stärka barns självkänsla
- Internet (risker)
- Alkohol och droger
- Mobbing och "vanliga tonårsproblem"

Gränssättning och konflikthantering handlar också om konkreta saker som mobiler, hur länge barnen ska få vara ute, relationer till kompisar etc. När det gäller Internet nämns detta dels i relation till risker, som exempelvis nätpedofiler. Dels handlar det också om gränssättning: hur länge får barn/ungdomar sitta vid datorn, vad de får göra, etc.

Kategorin "Satsa på barnen" handlar om olika förslag som inte direkt är kopplade till föräldrastöd utan som mer direkt riktas till barn och unga:

- Mötesplatser för barn och unga - lekparker- ungdomsgårdar - arenor för aktiviteter (skridsko, skate etc.)
- Hälsocenter för familjen
- Organiserade utflykter för familjer t. ex. Kolmården

Det påpekas också att mötesplatser för ungdomar behöver ha personal för att både barn och föräldrar ska känna sig trygga.

Ett mindre antal svar lyfter relationen mellan centralorten Valdemarsvik och övriga mindre orter i kommunen (Ringarum, Gusum, Tryserum) Det finns ett större utbud i centralorten. Frågan som ställs är hur boende i andra delar av kommunen får del av detta? Även detta är förstas en fråga om tillgänglighet. Några svar är också uttryck för en oro om kvalitet i skolan på de mindre orterna där det finns 1-3 samt 4-6 klasser. Dessutom efterlyses ett politiskt engagemang och satsningar på barn, unga och familj.

Diskussion

Föräldrar i Valdemarsvik bekräftar en del av de generella slutsatser som drogs i samband med betänkandet *Föräldrastöd – en vinst för alla* (SOU 2008:131). Det är det egna nätverket och framför allt den andre föräldern som är av störst betydelse som stöd i föräldraskapet. Intresset för olika föräldrastödsinsatser finns hos större andel mammor än pappor. Det är liksom i andra jämförbara studier större andel kvinnor än män som besvarat frågorna i enkäten – i detta fall ännu större andel än vid de studier som använt telefonintervjuer.

Enkätstudien är inte helt jämförbar med de övriga redovisade studierna. Det finns skillnader i metod, svarsfrekvens och i vilken utsträckning mammor och pappor deltagit i studien. Vad kan då vi lära oss om vad föräldrar i Valdemarsvik anser om föräldrastöd och vad de önskar?

Föräldrar med barn i olika åldrar har olika behov. Förutom det egna nätverket, vilket är viktigt för föräldrar med barn i alla åldrar, är barnhälsovården och träfflokal (exempelvis öppen förskola/familjecentral) viktigare för föräldrar till de yngre barnen medan skolan, skolhälsovården och fritids är viktigare för de med lite äldre barn.

Det förefaller vara viktigt att koppla eventuella föreläsningar eller träff- och diskussionstillfällen till de verksamheter som barnen är en del av utifrån den ålder de befinner sig i. Det är helt enkelt olika saker man som förälder har behov av att få kunskap om och möjlighet att diskutera kring. Även om vissa saker kommer tillbaka som teman vilka går över åldersgränserna, som exempelvis gränssättning, skiljer sig ändå problematiken så pass mycket att det ändå kan vara klokt att skilja på föräldragrupperna. I fritextsvaren kan hos vissa utläsas en oro för att de lite äldre barnen glöms bort och att de utmaningar som föräldrar till äldre barn och ungdomar möter inte tas om hand. Alkoholfrågor tas upp, men det finns mycket annat som tonårsföräldrar behöver diskutera gemensamt och få stöd kring.

Föreläsningar och träffar verkar vara mest tillgängliga för föräldrar om de ges på kvällstid och när det handlar om yngre barn bör även möjligheten till barnpassning kunna tas med i beräkningen som något som kan underlätta för vissa föräldrar.

Ett intressant och glädjande resultat är att få som besvarat enkäten upplever sig ha saknat något stöd eller anser att det behövts mer stöd från någon aktör. Den aktör som störst andel (13 %) uppger att de behövt mer stöd från är barnhälsovården. Det här är förstås ändå en

signal om att barnhälsovården i Valdemarsvik skulle kunna utvecklas för att ännu bättre möta föräldrars behov.

Föräldrastöd via Internet ger något motsägelsefulla resultat. Å ena sidan uppger föräldrarna att det inte är något de använder speciellt mycket, å andra sidan är en hemsida och möjligheten att därigenom att få expertråd det som efterfrågas mest som framtida stödmöjlighet. Detta stämmer väl överens med resultat från andra studier men skiljer sig också åt. Plantin och Danebeck (2010) fann till exempel att föräldrar sökte stöd på Internet hos andra föräldrar just som ett sätt att undvika expertvärldens i många fall motstridiga budskap. Föräldrarna i Valdemarsvik skiljer sig från de föräldrarna. En webbaserad kurs är inte intressant för många, men just en sida med möjlighet till expertråd är intressant, särskilt för föräldrar under 40 år. Detta kan förstås som en generationsfråga och vi kan komma att se en ökad efterfrågan på detta. Vad vi kan förvänta oss enligt svaren är troligen ett fortsatt intresse av råd från experter samt intresse för utbyte av erfarenheter med andra föräldrar.

Slutsatser

- Föräldrar i Valdemarsvik är framförallt måna om stöd i form av bra basverksamheter. Med detta menas bra barnomsorg och skolbarnomsorg och goda kontakter mellan hem och skola.
- Det vardagliga stödet hämtas helst från den andre föräldern. Detta är ibland svårare för ensamstående föräldrar, vilka eventuellt skulle kunna behöva andra former av stöd.
- Om Valdemarsviks kommun skulle börja erbjuda nya former av stöd som t ex föreläsningar kring relevanta ämnen ser föräldrarna helst att detta sker under kvällstid. Här rekommenderar vi att kommunen i så fall även erbjuder barnpassning, framförallt för ensamstående föräldrars skull.
- Trots att många föräldrar i dagsläget inte använder Internet som hjälp i sitt föräldraskap anser en stor andel föräldrar att mer föräldrastöd skulle kunna erbjudas via en hemsida. Dock inte i form av en webbaserad kurs.
- När föräldrar i Valdemarsvik behöver rådgivning önskar flera att få individuell sådan än gruppbaserad.

Referenser

- Andersson, B-E. & L. Gunnarsson, red. (1990). Svenska småbarnsfamiljer, Lund: Studentlitteratur.
- Bremberg, S. red. (2004) Nya verktyg för föräldrar – förslag till nya former av föräldrastöd. Statens folkhälsoinstitut (FHI).
- En förnyad folkhälsopolitik (Prop. 2007/2008:110)
- Plantin, L. & K. Danebeck (2010). "Föräldraskap och Internet: Nya mötesplatser och informationsvägar kring det senmoderna föräldraskapet", Socialvetenskaplig tidskrift. Nr 2 2010: 170-188.
- Strandell, Annika, Grundberg, Karin & Milver, Agnetha (red.) (2001). Hälsa på lika villkor: en sammanfattning av Nationella folkhälsokommitténs slutbetänkande (SOU 2000:91). Göteborg: Gothia
- Sverige. Föräldrastödsutredningen (2008). Föräldrastöd - en vinst för alla: nationell strategi för samhällets stöd och hjälp till föräldrar i deras föräldraskap: betänkande (SOU 2008:131). Stockholm: Fritze
- Thorslund (2011), Telefonintervjuer med föräldrar till barn 0 – 17 år. Konferenspresentation, Förebygg.nu (Göteborg, 16-17 november 2011).

Summary

What do parents think about parental Support - A survey from Valdemarsvik

This report is the result of an inquiry from the civil services in a small provisional town in east Sweden. It reports on citizens' ideas concerning parental support. As many earlier investigations (See SOU 2008:131) have targeted larger cities, this particular group of parents have not been addressed to any great extent. A survey was designed during spring 2010 which was distributed in early autumn to all parents with at least one child aged 0-18 years of age. To allow for comparisons with other studies we have re-used questions already explored in earlier investigations concerning other populations (Sarkadi et.al. in SOU 2008).

Specific questions include:

- What do parents report, when it comes to already existing support?
- Who do they turn to for support?
- What forms of additional support are they interested in?
- In what ways are these questions connected to background factors such as age of parents and children, gender and level of education?

A total of 791 questionnaires were distributed resulting in 399 replies. The majority of those who have answered are mothers; nine out of ten are married/co-habiting. The parents have a mean score of two children. The main part of the participants are 30 years or older. More than half of them have some form of higher education (Swe: postgymnasial). About half of the parents work part time. Ten per cent of the participants are on parental leave.

The results demonstrate that the majority of parents do not report any lack of support in their parenting situation. Parents in Valdemarsvik are generally happy with the forms of support they already have. They are first and foremost interested in support in the form of good general community services such as good pre-schools, after school centres and well-functioning parent-home information platforms. The last issue is an arena where there are possibilities for development, according to the parents.

Should the parents need help in any way, their first choice would be the other parent and the personal close network. Single parents how-

ever, report a need for more support from friends compared to married or co-habiting parents.

Not many parents report that the Internet is currently used for parental support, but in terms of possible future forms of support, an Internet home page is most asked for (60%), followed by a parental support program (> 40%) or some other kind of venue for meetings. Parents are not interested in web based education programs. They would also like to see more information, easily presented, on what the council provides for parents. Evening lectures are preferred over day time ditto if the local council should decide to start offering that. In such a case, our recommendation is that the council also offers baby-sitting. This is especially important for single parents.

The parents also stress the importance of investments in children and youth, and would like to see more of a political engagement in matters concerning children, youth and families.

Linköping University

Department of Thematic Studies – Child Studies

